TIETEENTEKIJÖIDEN LIITTO
FORSKARFÖRBUNDET
The Finnish Union of University Researchers and Teachers

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto

Aika: keskiviikko 23.10.2019 klo 9.30

Asia: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

Teema: *Korkeakouluopetus ja tutkimus (luku 29.40); Miten varmistetaan koulutuksen ja tutkimuksen korkea laatu sekä osaavan työvoiman riittävyys? Miten saavutetaan T&K-rahoitukselle asetettu 4 prosenttitavoite? Korkeakoulujen aloituspaikkojen riittävyys?*

Tieteentekijöiden liitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioiksi. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 todetaan, että ”menestyvä ja hyvinvoiva Suomi rakennetaan sivistyksen, osaamisen, tieteen ja teknologian varaan. Olemme parhaiden joukossa osaamiseen perustuvassa uudistumisessa.” Tämä tavoite ei toteudu, jos tutkijoiden ja tutkimusrahoituksen tilannetta ei paranneta. Tutkimusrahoitus on liian pirstaleista ja lyhytkestoista. **Tutkimuksen korkea laatu varmistetaan vähentämällä tutkimusrahoituksen pirstaleisuutta.**

Kansainvälisissä vertailuissa parhaiten pärjäävissä yliopistoissa perusinfrastruktuuri ja perusrahoitus ovat Suomea paremmalla tasolla. Suomalaisen yliopisto- ja tutkimusrahoituksen erityispiirteet, eli jatkuva kilpailu ja tulosohjauksen mittareiden perässä juokseminen, aiheuttavat tilanteen, jossa resursseja valuu tutkimustyöstä rahan hakemiseen ja indikaattoreiden palkitseman tuotoksen maksimoimiseen. **On aika arvioida paljonko hankehumppa vie resursseja tutkimukselta ja opetukselta.**

Opetus- ja kulttuuriministeriön yliopistojen rahoitusmallin tarkoitus on jakaa valtion talousarviossa määritelty yliopistojen perusrahoitus yliopistojen kesken. Useissa arvioinneissa ja tutkimuksissa on todettu, että juuri rahoitusmalli vaikuttaa voimakkaimmin yliopistojen sisäiseen resurssienjakoon ja johtamiseen (OKM 2016, 2018; Seuri & Vartiainen 2018; Wahlfors & Pölönen 2018). Sisäisessä rahanjaossa mallia sovelletaan useissa yliopistoissa lähes

sellaisenaan. Tämä tarkoittaa sitä, että mallin kannustinrakenne tosiasiallisesti ulotetaan yliopistojen alayksikkö- sekä opetus- ja tutkimushenkilökunnan tasolle asti. Samasta syystä tutkijoilla ei ole riittävästi mahdollisuuksia edistää yhteiskunnallisen päätöksenteon perustumista tutkittuun tietoon. Julkaisutoiminnassa arvostetaan kansainvälisiä julkaisuja ja ns. yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen eli yvv-toimintaan on rahanjakomalleissa vähän kannusteita. OKM:n rahoitusmallin aikaansaamia vaikutuksia on toistaiseksi arvioitu tai tutkittu vähän. **OKM:n rahanjakomallin vaikutusarviointi tutkimustyölle olisi syytä käynnistää.**

Säätiörahoituksen merkitys tutkimukselle on lisääntynyt muiden rahoitusleikkauksien takia. Monilla aloilla perustutkimusta tehdään säätiörahoituksella, ja on valitettavaa, että säätiörahoitusta ei huomioida yliopistojen rahanjakomallissa, eikä säätiörahoitusta tilastoida yliopistoissa. Kuitenkin mm. lääketieteessä ja humanistisissa tieteissä iso osa artikkeleista ja väitöskirjoista jäisi syntymättä ilman säätiörahoitusta. **Säätiörahoituksen merkitykseen yliopistojen toiminnalle ja tutkimustyölle tulisi päästä nykyistä paremmin kiinni.**

Tieteentekijät pitävä erittäin tärkeänä, että julkisen tutkimusrahoituksen ja säätiöinvestointien lisäksi yksityiset investoinnit tutkimukseen lisääntyvät. **Tutkimusrahoituksen 4 prosentin tavoitteisiin ei päästä ilman riittävää yksityistä rahoitusta. Tieteentekijät ovat erityisen huolissaan tutkijakoulutuksen saaneiden vähäisestä määrästä yrityksissä (6 prosenttia, Tieteen tila 2018).** Koska ulkomaisten tutkijoiden osuus nuorista tutkijoista on kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, erityistä huomiota tulee kiinnittää heidän integroitumiseensa suomalaisille työmarkkinoille, jotta yrityksiin riittää jatkossakin korkeinta osaamista. Vuonna 2018 lähes 30 % kaikista Suomessa tehdyistä tohtorin tutkinnoista oli ulkomaalaisten suorittamia.

Korkeakoulutuspolitiikan tämän hetkiset päätavoitteet ovat seuraavat: kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittavien osuutta ja parantaa jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Korkeakoulutuksen ns. massoittuminen yhä uusille opiskelijaryhmille ja uudentyyppisen tarjonnan kehittäminen vaativat osaavaa henkilöstöä korkeakouluissa, mutta myös uusia resursseja. Opiskelijoiden lähtötaso ja oppimisvalmiudet ovat yhä heterogeenisempia,

mikä synnyttää lisäohjaustarvetta. Jo nyt lukiolaisten, avoimen korkeakouluopetuksen opiskelijoiden ja aikuisopiskelijoiden tuominen tutkintoon johtavan korkeakouluopetuksen piiriin on teettänyt runsaasti lisätyötä korkeakoulujen henkilöstölle. Samaan aikaan niukat resurssit ja monissa yliopistoissa tehdyt irtisanomiset ovat aiheuttaneet sen, että tutkimustyöstä joudutaan karsimaan tai sitä pitää tehdä vapaa-ajan kustannuksella. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen henkilöstö on todella kuormittunutta.

Jatkuvan oppimisen perusajatuksena on, että oppijoille mahdollistetaan pääsy täydentämään korkeakoulutustaan missä elämänvaiheessa tahansa. Korkeakoulujen koulutustarjonnan tulisi olla oppijoille monipuolista ja joustavaa. Oppijakeskeiset kaikille avoimet oppimisympäristöt edellyttävät opintohallinnon kehittämistä ja laajentamista sekä ohjauksen uudistamista uusille opiskelija- ja oppijaryhmille. Tämä ei kuitenkaan tapahdu ilman pysyviä lisäresursseja, muutoin tutkintoon johtava koulutustarjonta ja tutkimustyö kärsivät. **Samat tieteentekijät opettavat ja tutkivat, koulutuksen korkea laatu turvataan lisäämällä korkeakoulujen taloudellisia resursseja. Hallituksen esitys talousarvioiksi on oikean suuntainen, mutta riittämätön.**

Lisätietoja: Johanna Moisio, HT, toiminnanjohtaja, johanna.moisio(at)tieteentekijoidenliitto.fi , p 0400874135.